

Bodhisatvu 37 prakses

Ngulču Togme Zangpo

Namo Lokešvaraja!¹

Godbijīgi atkal un atkal, ar duravām trim² paklanos dziļi
Cildenā skolotāja un Aizgādņa Avalokitešvaras priekšā,
Kuri izprotot, ka parādībām visām nav ne rašanās, ne beigu,
Savas pūles velta tikai visu dzīvo būtņu labā.

Dižie Budas - labā un laimes avoti,
Rodas, jo piekopj cildeno Dharmu³.
Un tā kā Dharmas veikums balstās prakšu zināšanā,
Tāpēc izskaidrošu bodhisatvu prakses.

1.

Kad grūti iegūstamais kuģis⁴ iemantots - ar brīvībām un devumiem⁵,
Lai no samsāras⁶ okeāna brīvētu sevi un citus,
Klausīties, apcerēt, meditēt bez novēršanās dienu nakti -
Tā ir bodhisatvu prakse.

¹ Dilgo Kjence Rinpoče savā darbā "The Heart of Compassion" skaidro: Namo nozīmē "izrādu godbijību"; loka apzīmē pasauli vai visumu; išvara – "visuvarēnais meistars", šeit datīvā ("-aja"). Tātad, pirmā rindiņa nozīmē: "Izrādu godbijību Visuma Pavēlniekam".

² Trīs vārti – ķermenis, runa, domas.

³ Dharma – Budas mācība, kas ved uz apskaidrību.

⁴ Cilvēka ķermenis ir salīdzināts ar kuģi, ar kuru ceļo pāri samsāras okeānam. Patrula Rinpoče darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" norādīts, ka iespēja iegūt cilvēka ķermeni ir vēl mazāka kā iespēja aklam bruņurupucim, kas no okeāna dibena uznirst virspusē reizi simts gados, trāpīt ar galvu koka sakās, kuras mētā pa okeāna viļņiem.

⁵ Cilvēka nenovērtējamā dzīvība ietver astoņpadsmit brīvības un devumus. Patruls Rinpoče savā darbā "Mana cildenā skolotāja teiktais" apraksta 8 brīvības no dzimšanas kādā no nelabvēlīgiem stāvokļiem, 5 personiskos devumus un 5 devumus, kas atkarīgi no apstākļiem. 8 brīvības ietver brīvību no piedzimšanas par: (1) elles iemītņieku, (2) izsalkušo garu, (3) dzīvnieku, (4) mežoni, (5) dievu-ilgdzīvotāju, (6) cilvēku ar maldīgiem uzskatiem, (7) cilvēku, kas piedzimis laikā, kad nav budu, (8) mēmo (ar prāta trūkumiem). 5 personiskie devumi ir šādi: (1) piedzimt par cilvēku, (2) piedzimt vidus valstī (kur piekopj Dharmu), (3) būt apveltītam ar pilnvērtīgiem sajūtu (uztveres) orgāniem, (4) uzturēt cienījamu dzīves veidu, (5) uzturēt ticību Dharmai. 5 devumi, kas atkarīgi no apstākļiem ir šādi: (1) Budas ierašanās, (2) Buda sludina Dharmu, (3) Dharma pastāv, (4) Dharmai seko (pareiza Dharmas ievērošana), (5) līdzcietīga Skolotāja esamība.

⁶ Samsāra – cikliska bezgalīga karmas noteikta pārdzimšana ciešanu pasaulēs.

2.

Prāts, kas tuviniekiem pieķēries, vilņojas kā ūdens,
Prāts, pret naidniekiem kas dusmīgs, svilina kā uguns,
Prāts neziņā, kurš aizmirsis – ko pieņemt un ko atmest, tumsībā mīt pilnīgā,
Pamest dzimto pusi –
Tā ir Bodhisatvu prakse.⁷

3.

Sliktas vietas pametot, rimst pamazām tramīgās izjūtas,
Prāta mulsumam zūdot, centieni cildenie dabiski pieaug,
legūstot apziņu tīru, skaidra dzimst Dharmas izpratne.
Doties nomaļās vietās –
Tā ir bodhisatvu prakse.

4.

Seni biedri viens no otra šķirti tiks,
Paliks sūrā darbā krātie īpašumi, bagātība pagātnē,
Ciemiņš - apziņa, ķermeņa viesu namu pametīs,
Nepieķerties dzīvei šai –
Tā ir bodhisatvu prakse.

5.

Saistoties ar biedriem nešķīstiem, vairojas trīs indes⁸,
Panīkst klausīšanās, apcere un meditācija,
Mīlestība, līdzcietība izdziest.
Pamest biedrus netiklus -
Tā ir bodhisatvu prakse.

6.

Uz cēliem garīgajiem draugiem⁹ paļaujoties,
Kūst nepilnības, un kā augošs mēness cildais pieaug.
Turēt draugus garīgos godā augstākā par savu paša ķermeni -
Tā ir bodhisatvu prakse.

7.

Kāds gan pasaulīgais dievs,
Kurš pats ir piekalts samsārai, spēj citus pasargāt?
Tāpēc, patvērumu meklējot, trīs augstākajos dārgumos¹⁰ to pieņemt -
Tā ir bodhisatvu prakse.

⁷ Pieķeršanās, dusmas un neziņa – trīs galvenās klešas jeb trīs negatīvie prāta stāvokļi, no kuriem jāatbrīvojas.

⁸ Trīs indes – trīs klešas jeb trīs galvenie negatīva prāta stāvokļi – pieķeršanās, naidis un neziņa.

⁹ Garīgais draugs – garīgais skolotājs.

¹⁰ Trīs dārgumi – Buda (apskaidrota būtne), Dharma (mācība, kas ved uz apskaidrību), Sangha (praktizējošo kopiena, kas tiecas vai jau sasniegusi apskaidrību).

8.

Uzvarētājs¹¹ teicis,

Ka visas trīs zemāko pasaulu¹² mokošās ciešanas, ir aplamās rīcības auglis.

Tāpēc, nekad neveikt ļaunu, pat, ja dzīvībai draud briesmas -

Tā ir bodhisatvu prakse.

9.

Trīs sfēru¹³ baudas vienā mirklī izgaist var,

Kā rāsas lāse zāles stiebra galā.

Uz mūžam nemainīgo atbrīves augstāko stāvokli tiekties -

Tā ir bodhisatvu prakse.

10.

Kāds no personīgās laimes labums,

Ja mātes cieš, kas labestīgas bijušas no aizlaikiem?

Tāpēc, radīt bodhičitu¹⁴, lai neskaitāmas dzīvās būtnes atbrīvotu -

Tā ir bodhisatvu prakse.

11.

Visas ciešanas - no laimes vēlēšanas sev.

No nesavtīga prāta, savukārt, dzimst budas cildeni.

Tāpēc savu laimi iemainīt pret citu ciešanām -

Tā ir bodhisatvu prakse.

12.

Pat, ja stipras vēlmes pārņemts,

Kāds visu savu bagātību nozog vai pamudina citus tevi apzagt,

Veltīt viņam savu mantu, ķermeni un vērtes uzkrātās trīs laikos¹⁵ -

Tā ir bodhisatvu prakse.

13.

Pat, ja grasās kāds tev galvu nocirst,

Kad pilnībā bez vainas esi,

Līdzcietības vadītam visas viņa negatīvās darbības uz sevi uzņemt -

Tā ir bodhisatvu prakse.

¹¹ Buda.

¹² Trīs zemākās pasaules – dzīvnieku pasaule, izsalkušo garu pasaule, elles pasaule.

¹³ Trīs sfēras (sansk. *tridhātu*) – sfēras, pa kurām apziņa klejo samsārā: (1) vēlmju sfēra (sansk. *kāmadhātu*), (2) formu jeb materiālā sfēra (sansk. *rūpadhātu*) un (3) bezformu jeb nemateriālā sfēra (sansk. *ārūpyadhātu*). Vēlmju sfēras iemītnieki dzīvo kaisles varā, tās ir: elles, pretu (izsalkušo garu), dzīvnieku, cilvēku, asuru (pusdievu) un devu (dievu) pasaules. Vēlmju sfērā neietilpst augstāko dievu pasaules – formu un bezformu sfēras. Formu sfēra saskaras ar fizisko, materiālo realitāti, tās iemītnieki dzīvo meditātīvā (sansk. *dhjānas*) stāvoklī, viņu ķermenis veidots no smalkas substances un nav redzams vēlmju sfēras iemītniekiem. Bezformu pasaule neatrodas fiziskajā pasaulē, tās iemītnieki atrodas augstākās meditācijas stāvoklī, kas tomēr nav nirvāna, un tāpēc šī sfēra arī pieskaitāma pie samsāras.

¹⁴ Bodhičita – prāts, kas ar viedumu un mīlestību vērst uz to, lai visas dzīvās būtnes sasniegtu apskaidrību. *Bodhi* (sansk. apskaidrība), *čita* (sansk. prāts jeb apziņa).

¹⁵ Visas vērtības, kas ir jau uzkrātas pagātnē, pieder tagad, un piederēs nākotnē.

14.

Pat, ja izplata kāds miljards pasaulēs,
Par tevi visa veida aizskarošas runas,
Ar mīlestību runāt par viņa īpašībām labajām -
Tā ir bodhisatvu prakse.

15.

Pat, ja daudzu ļaužu priekšā,
Kāds atklāj tavus trūkumus vai slikti izsakās par tevi,
Viņā saskatot garīgo draugu, pazemīgi viņam cieņu izrādīt -
Tā ir bodhisatvu prakse.

16.

Pat, ja kāds, par kuru esi rūpējies ar mīlestību kā par savu paša bērnu,
Tevi uzskata par naidnieku,
Mīlēt cilvēku šo tā kā bērnu sirgstošu mīl māte -
Tā ir bodhisatvu prakse.

17.

Pat, ja kāds, kas vienlīdzīgs vai zemāks,
Augstprātības pārņemts nicinoši izturas pret tevi,
Kā skolotāju viņu godbijīgi novietot virs galvvidus -
Tā ir bodhisatvu prakse.

18.

Pat, ja esi trūcīgs, pazemots,
Un tevi moka smagas slimības un kaitē ļaunie gari,
Drosmi nezaudēt, uz sevi visu būtņu ciešanas un ļaundarību uzņemties -
Tā ir bodhisatvu prakse.

19.

Pat, ja esi godājams un slavens,
Vai bagāts tā kā Vaišravana¹⁶,
Atmest augstprātību, apzinoties to, ka pasaulīgai veiksmei esmes nav -
Tā ir bodhisatvu prakse.

20.

Ja nepakļaujot savu paša dusmu naidnieku,
Sakauti tiek ienaidnieki ārējie, tad ienaidnieku arvien vairāk kļūs.
Tāpēc ar mīlestības un līdzietības karaspēku pakļaut savu prātu -
Tā ir bodhisatvu prakse.

21.

Ieslīgt jutekliskās baudās - tāpat kā sālsūdeni dzert,
Lai cik tam nododies, tas tikai audzē iekāres un slāpes.
Atteikties tūlīt no visa, kas pieķeršanos izsauc -
Tā ir bodhisatvu prakse.

¹⁶ Vaišravana - bagātības dievība.

22.

Parādības – tās ir manis paša prāts.

No pirmsākumiem prāta daba brīva ir no savu veidojumu galējībām.

To zinot, subjekta-objekta divdabībā prātu neiesaistīt -

Tā ir bodhisatvu prakse.

23.

Tīkamus objektus sastopot,

Kaut arī tie kā varavīksne vasarā brīnišķi šķiet,

Neuzskatīt tos par īsteniem un no pieķeršanās atbrīvoties -

Tā ir bodhisatvu prakse.

24.

Visa veida ciešanas – bērna nāvei sapnī līdzinās.

Gurdinoši šķitumu par īstenību uztvert.

Tāpēc, ar netīkamiem sastopoties apstākļiem, par šķietamiem tos uzskatīt –

Tā ir bodhisatvu prakse.

25.

Ja, tiecoties uz apskaidrību, pat ķermenis savs jāatdod,

Par lietām ārējām – pat nav ko runāt.

Tāpēc piekopt dāsnumu, pateicību negaidot vai karmas labvēlību -

Tā ir bodhisatvu prakse.

26.

Ja bez tikumiskas uzvedības nerasniegt pat savus mērķus,

Tad vēlme līdzēt citiem mērķus sasniegt nenopietna izskatās.

Tāpēc glabāt tikumu bez pasaulīgām tieksmēm -

Tā ir bodhisatvu prakse.

27.

Bodhisatvām, kas uz tikumības baudu tiecas,

Visi tie, kas kaitējumu nodara, ir kā dārgums bezgalīgi vērtīgs.

Tāpēc, no naidīguma brīvu pacietību attīstīt -

Tā ir bodhisatvu prakse.

28.

Pat Šrāvakas un Pratjeka-budas¹⁷, kas labumam tik savam cenšas,

Piepūlas kā dzēstu uguni uz galvas sev.

To redzot, uzcītīgi pielikt pūles, cildo īpašību cēloni, visu būtņu labā -

Tā ir bodhisatvu prakse.

¹⁷ Šrāvakas ("klausītāji" jeb tie, kuri klausās un tad praktizē mācību, lai sasniegtu iekšējo mieru un nirvānu) un Pratjeka-budas ("nošķirtības budas" jeb "praktizējošie nošķirtībā", viņi sasniedz apskaidrību bez skolotāju palīdzības) – divi budisma mācības Hīnajānas apakšnovirzieni, kuru mērķis, lai praktizējošais sasniegtu apskaidrību. Salīdzinājumam, skaidrojumu par Mahājānu sk.atsauci pie 32.panta.

29.

Apzinoties, ka ar mieru nesatricināmu¹⁸ apveltīta izzinoša izpratne¹⁹ iznīcina klešas²⁰,
Meditatīvu koncentrēšanos piekopt,
Kas četras bezformu gremdēšanās²¹ pārspēj pilnībā -
Tā ir bodhisatvu prakse.

30.

Bez vieduma ar piecām pāramitām vien
Sasniegt nevar apskaidrību pilnīgu.
Tāpēc ar viedumu, kas nedala trīs sfērās²², piekopt paņēmienu cildus²³ -
Tā ir bodhisatvu prakse.

31.

Ja savas kļūdas netiek izpētītas, un tikai izskats ir kā praktizējošajam,
Rīcība var izrādīties Dharmai pretēja.
Tāpēc savas kļūdas pastāvīgi izzināt un atmest -
Tā ir bodhisatvu prakse.

32.

Pagrimst tas, kurš klešu ietekmē
Norāda uz citu bodhisatvu trūkumiem.
Nerunāt par tādu ļaunu trūkumiem, kas pieslējušies Mahājānai²⁴ -
Tā ir bodhisatvu prakse.

33.

Tā kā no guvumiem un godāšanas rodas strīdi,
Un pagrimst klausīšanās, apcere un meditācija,
Atteikties no pieķeršanās draugu, labvēļu un radu ģimenēm -
Tā ir bodhisatvu prakse.

34.

Tā kā skarbi vārdi satrauc citu prātus
Un pagrimumā bodhisatvu uzvedību grūž,
Atteikties no rupjas runas, kas netīkama citiem -
Tā ir bodhisatvu prakse.

¹⁸ Nesatricināma miera stāvoklis, atbrīvošanās no jebkādas prāta virzības jeb *śamatha* (sansk. miers) meditācija, kurā prāts tiek koncentrēts uz kādu objektu, piemēram, sveces liesmu, savu ieelpu izelpu vai Budas tēlu.

¹⁹ Izzinoša izpratne (sansk. *vipaśjana*) – atšķirībā no *śamatha* meditācijas, kurā prāts tiek koncentrēts uz noteiktu objektu, *vipaśjana* meditācijā objekts izzūd un prāts skatās pats sevī. *Vipaśjanu* parasti praktizē kopā ar *śamatha* meditāciju.

²⁰ Klešas - negatīvi prāta stāvokļi. Trīs galvenās klešas ir pieķeršanās, dusmas un neziņa.

²¹ Bezformu sfēra – sk.atsauci pie 9.panta. Šajā sfērā ir četri meditatīvās uztveres jeb iegremdēšanās līmeņi.

²² Trīs sfēras jeb trīs konceptuālās sfēras (sansk. *trimandala*) – subjekts, objekts un darbība. Duālistiskā uztvere liek mums nodalīt 1) subjektu, kurš veic darbību, 2) būtni vai lietu, ar kuru subjekts mijiedarbojas, un 3) darbību kā subjekta mijiedarbību ar objektu. Pielietojot visas sešas pāramitas un sasniedzot pilnīgu apskaidrību, šīs trīs konceptuālās sfēras vairs netiek nošķirtas viena no otras.

²³ Piekopt bodhičitu.

²⁴ Mahājāna – mācība, kurā praktizējošā mērķis ir apskaidrības sasniegšana, lai palīdzētu sasniegt apskaidrību un atbrīvoties no samsāras visām dzīvām būtnēm.

35.

Kad raduši pie klešām esam, tās grūti uzvarēt ar pretindēm.
Apzinātības pretindi par ieroci sev ņemot,
Iznīcināt klešas to rašanās brīdī -
Tā ir bodhisatvu prakse.

36.

Vienu vārdu sakot, lai ko es darītu,
Man jāvaicā sev: "Kāds ir mana prāta stāvoklis?"
Saglabājot pastāvīgi apzinātību un vēribu, citu mērķus piepildīt -
Tā ir bodhisatvu prakse.

37.

No ciešanām lai atbrīvotu bezgalīgu skaitu būtņu,
Trīs sfēru tīrību²⁵ ar viedīguma palīdzību panākot,
Apskaidrībai veltīt tikumu ar uzcītību iegūto -
Tā ir bodhisatvu prakse.

Balstoties uz to, ko Cildenie²⁶ ir teikuši
Par sūtrās, tantrās un to skaidrojumos minēto,
Tiem, kas vēlas pilnīgoties, ejot bodhisatvu ceļu,
"Bodhisatvu trīsdesmit septiņas prakses" uzrakstījis esmu.

Manas vājās izglītības un zemā intelekta dēļ,
Šī nebūs dzeja, kura izglītotos gandarīs,
Taču tā kā paļāvos uz sūtrām, un to, ko Cildenie ir teikuši,
Domāju, nav kļūdainas šīs bodhisatvu prakses.

Tomēr, cilvēkam ar intelektu zemu, tā kā man,
Izprast grūti bodhisatvu diženās rīcības dziļumus,
Tāpēc lūdzos Cildenos iecietīgiem būt pret manām kļūdām -
Pretrunām un nesečīgiem spriedumiem.

Pateicoties tikumam, kas raisās no šeit teiktā,
Lai ar nosacītās un absolūtās bodhičitas palīdzību
Visas dzīvās būtnes līdzīgas kļūst aizgādnim Avalokitešvaram,
Kurš ne samsāras, ne nirvānas galējībās nemīt.

Šo savā un visu citu labā, Ngulču Rinčen alā sacerēja
Rakstu un loģikas pasniedzējs mūks Togme.

Tulkojums no angļu valodas: Edgars Līvmanis ©

*Tulkojums angļu valodā: Vinsents Čengs (izmantota angļu valodas teksta versija no Viņa Eminences
Garčena Triptrula Rinpoče lekcijām)*

²⁵ Trīs konceptuālo sfēru tīrība – pilnībā tīrs redzējums, kurā netiek nošķirti subjekts, objekts un darbība (sk. arī atsauci pie 30.panta).

²⁶ Diženie skolotāji.